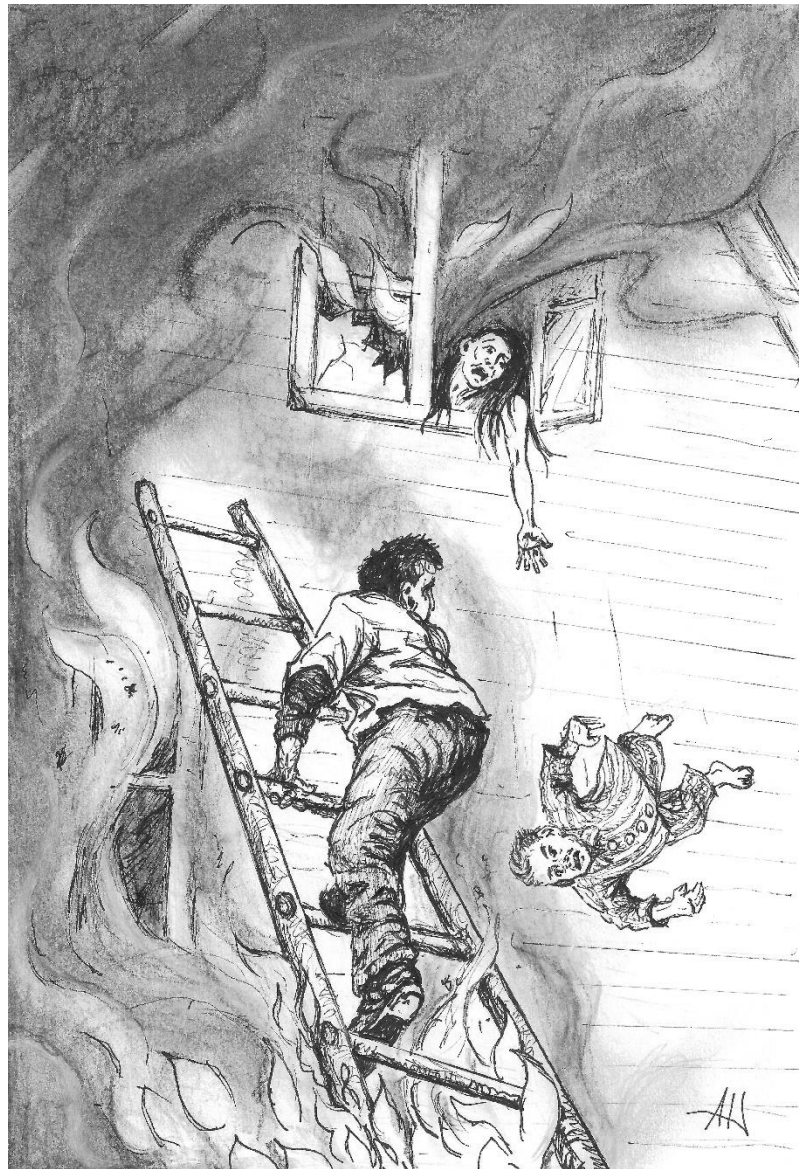

1949 En tragisk brann i Rock Falls

Han hadde kommet et stykke opp i stigen, da han merket at den også hadde tatt fyr. Flammer ble slynget mot ham der han forsøker å orientere seg i den svarte røyken som drev forbi. Han visste at røyk kunne være like farlig som selve flammene. Røyk fremkommet fra diverse materialer som brant og produserte ulike giftstoff. De kunne lamme åndedrettet øyeblikkelig. Han hadde hørt sin datter rope, en arm hadde kommet til syne i vinduet der oppe. Han krøker seg sammen, snur hodet vekk - for om mulig å få puste bedre. Noen trinn til. Så enser han noe fare forbi ham, en slags ildkule .... «nei, det var da» .... I et par sekunder ser han vinduet tre meter over seg, med en neve som griper ut i løse luften. Han forsøker på nytt å snu seg vekk fra flammeter og den tette røyken, og kaster blikket nedover mot bakken for å se hvordan det hadde gått med guttungen. Nytt blick mot vinduet, som han så vidt skimter, neven var nå knyttet. Hans tanke var kun å nå denne hånden og dra den ut av vinduet. Noen lange sekunder, et par trinn til, fange hånden og dra. I løpet av et milliontedels sekund skjønner han flere ting: at han ikke maktet å dra noen ut av vinduet, at vedkommende trolig var død, at stigen under ham var i ferd med å brenne opp og ville knekke når som helst, at han selv kanskje ville falle i døden .....hodet fyltes med motstridende meldinger....han måtte vekk.....tar noen trinn ned og da neste brennende trinn ikke holdt ham, lot han seg regelrett falle ned. Det siste han så, da en siktelinje åpnet seg tvert igjennom røyken - var hånden i vinduet. Nå hadde knyttneven åpnet seg .....som om den sa: ... «hei, her er jeg» .....eller var det et vink, et siste farvel?

Vi er på en farm 3,2 kilometer vest av Rock Falls, som i sin tur ligger 25 kilometer sørvest av Eau Claire på Highway 85 i Wisconsin. Hendelsen ovenfor kunne ha vært slik, fremkommet gjennom det John Berg selv fortalte opp igjen og opp igjen til pressen, fotografer og redningspersonell som hadde kommet til. John Berg, er mannen i stigen som forsøker å redde sine barn, som er inne i et brennende våningshus 23. november 1949.

John Berg ble født 10. mai 1893, som sønn av Henry Berg. John vokste opp på gården til faren ved Roch Falls, gården han etter hvert selv skulle overta. Far Henry, f. 1862, hadde

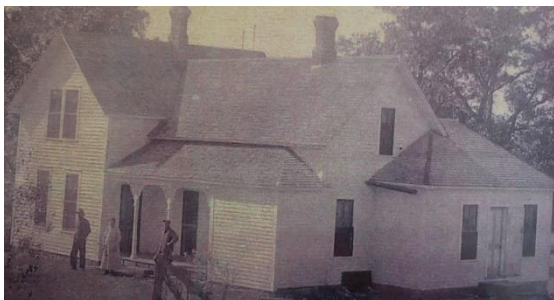
Rena & Henry Berg giftet seg 19.04.1890

Laura & John Berg giftet seg 27.nov 1920

emigrert i 1884 til Amerika fra Byneset ved Trondheim. I Amerika giftet Henry seg med Rena Thoresen, trolig med aner til Gudbrandsdalen. De fikk 8 barn, hvorav 4 døde i ung alder. Vår John i historien her var deres eldste sønn. Henry var sønn av Karen og John Berg på Jogjerdet, en plass vest av gården Berg Hafella på Byneset. Deres barnebarn John gifter seg 27. november 1920 med Laura Stone, f. 9. januar 1900. De fikk i alt 15 barn mellom 1921 og 1943.

Tidlig onsdag morgen den 23. november 1949 har Laura og John Berg helt rutinemessig gått til fjøset for å ta fjøsstellet, og er midt i melkingen da deres sønn Benny (23) starter opp sin bil for å kjøre på jobb hos Rock Falls Mill. Etter kun noen få meters kjøring, får Benny motorstopp og går tilbake til huset for å vekke opp sine brødre Russel (16) og Roger (13), hvis hensikt var å få hjelp med bilen - eventuelt få de til å kjøre ham til mølla, som trolig var en slags fôrfabrikk. Russel hadde nettopp fått «lappen» og da de etter pushing ikke fikk start på bilen til Benny, valgte de å ta en annen bil på gården og ta bilen til Benny på slep og taue den til nærmeste bilverksted. Derfra fikk de Benny på jobb og kjørte hjem igjen. Det hadde ikke gått mer enn ca. 15 minutter fra de dro til de kom inn på tunet igjen og ser til sin forskrekkelse at bolighuset står i full fyr og flamme.

Fra farmen i Rock Falls. Til venstre våningshuset som brant ned

Roger får varslet foreldrene som var opptatt med sitt i fjøset. Samtidig må Russel ha kjørt over til naboen for å få varslet brannvesenet. Brannen må ha startet i første etasje, da den er fullstendig overtent. Det nytter med andre ord ikke å ta seg inn i huset. Far John registrer at det er bevegelse ved vinduet hvor datteren Maxine (19) sov sammen med sin bror Harry (9). Han henter derfor en stige, og mens flammene allerede står ut fra første etasje, får han plassert stigen under Maxine sitt soveromsvindu. I det han påbegynner sin klatring oppover, tar flammer tak i nedre del av stigen - og røyken øker i omfang og mest omfavner ham fra alle kanter. Senere fortalte John om sitt bergingsforsøk som i seg selv holdt på å berøve også hans eget liv. Uansett alle som kom til, inklusivt brannmannskap, var det ikke mye de kunne gjøre. De kun sto der og så at hele huset brant ned til grunne på noen få minutter. Alle de fem i huset omkom, og den sjette døde dagen derpå på Eau Claire Hospital. Det var sønnen Harry (9). Alle utsagn fra faren, fra vitner og presseomtaler gjengir at de bevegelser som skjedde ved og i vinduet til Maxine - var Maxine som enten kastet sin bror Harry ut eller tvang ham til å hoppe. Da han var ute klarte ikke Maxine å redde seg selv. Hun ga sitt liv for broren.

Branntomta (faksimile fra lokal avis)

I løpet av få sekunder kan en brann ta fullstendig andre vendinger. En kan tro en har disponibel tid, men så plutselig er det som om alt bare stopper opp. En får ikke puste. Noe usynlig kommer fra intet og tar deg. Da far John sto der mange timer senere inne i branntomten, omgitt av redningsmannskap, journalister, slekt og naboer, hadde han gått bort

til det som indikerte senga til Maxine. Der fant han det som var igjen av henne, en hodeskalle og noen beinrester. Det som berget John, var at han der og da klarte å uttrykke en stolthet over datteren som hadde ofret seg for sin bror. Han trodde og håpet at Maxine også i sitt siste åndedrag skjønnte at hun hadde reddet broren og derigjennom kunne møte sin skjebne med fred. Det ga John en slags trøst. Akkurat da, og likeså gjeldene for nettopp Maxine, så var det ingen som visste at broren ikke ville overleve, men ville død dagen derpå.

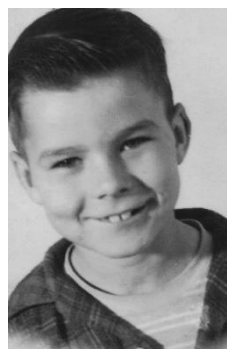
Harry ble øyeblikkelig brakt til sykehuset i Eau Claire. Han var mer enn 50 % forbrent, og hadde fått sterke skader av fallet i tillegg. Med i bilen inn til Eau Clair var hans mor Laura. Hun hadde da ingen anelse om hvordan det hadde gått med de andre. Da hun mottok beskjed, mens hun satt ved siden av sin sønn inne på sykehuset, brøt hun selvsagt fullstendig sammen. Laura var en utrolig sterk kvinne, som fødte 15 barn på 22 år, og selv ble 97 år gammel. Men ingen mennesker er i stand til å miste et barn og klare å gå videre uten mén. Laura og John mistet fem i brannen og to tidligere som spedbarn. Den sjette som omkom i brannen var deres barnebarn Patricia Ann Stai, som hadde vært på besøk i 2 uker, og som hadde gledet seg til å skulle feire sin 5-års dag om to dager.

De som omkom:

Maxine Berg	født 15.07.1930	19 år
Donna Mae Berg	født 06.01.1938	11 år
Harry Berg	født 23.12.1940	9 år *)
David Berg	født 23.03.1942	7 år
John Berg jr	født 31.08.1943	6 år
Patricia Ann Stai	født 25.11.1944	5 år **)

*) døde dagen etterpå.

***) barnebarn, datter av Berta Rebecca Berg, f. 1921, & Orrin Kenneth Stai.

Øvre rekke f.v: Maxine, Donna Mae og Harry

Nedre rekke f.v: David, John jr. og Patricia Ann

Levningene av de omkomne i brannen ble alle lagt i en og samme kiste, mens Harry som døde dagen derpå på sykehuset ble lagt i egen kiste.

Det som går igjen som brannårsak, er at en oljebrenner eksploderte i første etasje. Dette var dessverre ofte en årsak til en rekke branner på den tiden. En annen meget kjent årsak til mange branner, var overdreven bruk av «kerosene» over åpne ovnsringer under matlaging. Samme år, i samme region som Rock Falls, omkom den 12. april LaMoine MacLaughlin og hans 18 måneders tvillinger i en brann i sitt hjem i Elk Creek Lake, som ligger rett vest av Eau Claire og nord av Rock Falls. Og den 8. september omkommer 2 tvillingsøstre i brann hos familien Herbert Rucks i Augusta, som ligger sørøst av Eau Claire ved Road 12.

Karen og John Berg

Tordis og Arne Håbjørg på Byneset

John (1818-1901) og Karen Berg fra husmannsplassen Jogjerdet på Byneset. er tippoldeforeldre til Arne Håbjørg, f. 1936. Og samtidige besteforeldre til John, f. 1891, som altså mistet sine i den tragiske brannen i 1949. Mor til Arne Håbjørg, Gjertrud Ragnvaldsdtr Haug (1916-1990), blir tremenning med de omkomne ungene til John. Arne Håbjørg er dessuten firmenning med Patricia Ann Stai, barnebarnet som var på besøk på gården og omkom.

Gjennom alle tider, gjennom ulike samfunnsstruktur, kulturer og politiske systemer - har folk diskutert hva som ligger i ordet *velferd*. Forsikring vs ikke forsikring, sosial sikring vs ikke sosial sikring, staten vs private og så videre. En ting slike dramatiske ulykker viser oss, er at vi er noenlunde likt skapt hva gjelder støtte og omsorg. Barndoms læren om «den barmhjertige samaritan» er nok ikke det eneste eksempelet.

Det ligger latent i oss alle, at når de som står oss nærmest bokstavelig eller i overført betydning blir utsatt, så stiller vi alle opp, spesielt hvor det er barn involverte. Så også for de i Rock Falls i 1949 - hos familien med røtter fra Trøndelag. Da kom Frelsesarméen fra Milwaukee med inventar, mens naboer, bekjente og ukjente i Rock Falls stilte opp på dugnad og bygd opp igjen våningshuset til familien Berg. Og hvorfor gjorde de det? Jo, svaret er like enkelt som det er genialt. «*Alle mennesker er skapt med noen gode gen*». Vi må bare la de få

overtaket. Det dobbelttragiske er at det dessverre ofte må en dramatisk ulykke til for å vise det...!

7. mai 2022. Representanter for nærmest familie av de omkomne. F.v: Maxine Joy (Davis) Mann, Terry Lee Mann, Richard Lee Stai (d. 25. juni 2023), Debra Lee (Vance) Stai og LaDonna Marie (Berg) Mann